

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 – Asesiad Perfformiad Panel
Aelod Cabinet:	Cyng. Dyfrig Siencyn
Swyddog perthnasol:	Dewi Wyn Jones, Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor
Dyddiad y cyfarfod:	17 Medi 2024

1. Penderfyniad a Geisir:

- Cymeradwyo cynnwys y Ddogfen Gwmpas Asesiad Perfformiad Panel drafft a'r meysydd sydd wedi eu hadnabod i'r Panel edrych arnynt.
- Dirprwyo'r hawl i benderfynu ar aelodaeth o'r Panel gan ddal sylw at gyngor CLIC i'r Arweinydd mewn ymgynghoriad gyda'r Prif Weithredwr.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn gosod cyfrifoldeb ar Gyngorau i gynnal Asesiad Perfformiad gan Banel unwaith o fewn cylch etholiadol. Daeth y ddyletswydd i rym ym mis Mai 2022.

Disgwylir i'r Cyngor baratoi dogfen gwmpasu sy'n adnabod y meysydd y maent yn awyddus i'r Panel fod yn edrych arnynt.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Cefndir/ Cyflwyniad

Fel y nodir uchod mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn gosod cyfrifoldeb ar Gyngorau i gynnal Asesiad Perfformiad gan Banel unwaith o fewn cylch etholiadol.

Nodir fod rhyddid i'r Cyngor benderfynu ar bwy ddylai gynnal a chydlynu'r asesiad panel ac ar ei amseriad felly mae angen arweiniad ar hynny. Mae'n angenrheidiol dilyn tair dyletswydd statudol wrth gynnal asesiad panel:

- Paratoi (pennu'r cwmpas, cylch gorchwyl, aelodaeth ayyb)
- Asesu (cynnal yr asesiad, cyflwyno canfyddiadau)
- Cam dilynol (llunio'r adroddiad terfynol, ymateb y cyngor)

Yn dilyn mabwysiadu newidiadau i'r Cyfansoddiad ynglŷn ag Asesiad Perfformiad Panel gan y Cyngor Llawn ar y 28ain o Fedi 2023 gosodwyd y swyddogaeth i drefnu a phenodi panel gyda'r Cabinet ond fod yr ymateb i'r adroddiad a'r argymhellion yn cael eu cadw i'r Cyngor Llawn.

Mae'r ddyletswydd hon yn gysylltiedig gyda'r ddyletswydd i fod yn cynnal hunanasesiadau blynyddol ar berfformiad. Yn yr un modd bydd yr asesiad gan banel yn edrych yn benodol ar y graddau y mae'r Cyngor:

- yn gweithredu ei swyddogaethau'n effeithiol:
- yn defnyddio ei adnoddau yn ddarbodus, effeithlon ac effeithiol: ac
- â threfniadau llywodraethu effeithiol ar waith i sicrhau'r uchod.

Yn ei gyfarfod ar y 7fed o Dachwedd 2023 penderfynodd y Cabinet gynnal Asesiad Perfformiad Panel yn ystod tymor yr Hydref 2024 gan gomisiynu Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i gefnogi'r gwaith.

3.2 Beth fydd yr Asesiad Panel yn edrych arno?

Mater i'r Cyngor fydd penderfynu ar gwmpas y gwaith gan ystyried unrhyw heriau sydd wedi eu hamlygu mewn hunanasesiadau, archwiliadau gan archwilwyr allanol a materion sydd ar ein cofrestr risg.

Bydd yr asesiad yn edrych ar dystiolaeth er mwyn galluogi aelodau'r panel i ddod i gasgliad ynghylch y graddau y mae'r Cyngor yn cyfarch y 3 gofyn perfformiad uchod. Mae'r tabl isod yn nodi'r gofynion perfformiad ynghyd a'r egwyddorion arweiniol ar gyfer y gofynion a nodir yn y Fethodoleg Drafft sydd wedi ei chyhoeddi gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC). Bydd cyfres o gwestiynau wedyn o dan wahanol themâu y bydd angen i'r Panel roi ystyriaeth iddynt.

Gofyniad Perfformiad Un: Y graddau y mae'r cyngor yn gweithredu ei swyddogaethau'n effeithiol.
Egwyddor Arweiniol: Mae'r cyngor yn hunanymwybodol ac yn gallu dangos ei fod yn cyflawni ei swyddogaethau yn unol â'r cyd-destun lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Lle mae angen gwella, mae ymyraethau addas wedi'u dynodi heb oedi, a dylent gyflawni'r canlyniadau a ddymunir.
Ystyriaethau i'r Panel Cwestiynau ar y themâu: <ul style="list-style-type: none">• Arweinyddiaeth• Cynllunio Corfforaethol a Chynllunio Gwasanaeth• Rheoli Perfformiad
Gofyniad Perfformiad Dau: Y graddau y mae'r cyngor yn defnyddio'i adnoddau'n ddarbodus, yn effeithiol ac yn effeithlon.
Egwyddor Arweiniol: Mae adnoddau'n cael eu halinio'n effeithiol i gynorthwyo'r cyngor i gyflawni ei amcanion a'i swyddogaethau statudol ac mae'r cyngor yn gallu dangos ei fod yn sicrhau gwerth am arian.
Ystyriaethau i'r Panel Cwestiynau ar y themâu: <ul style="list-style-type: none">• Cynllunio Corfforaethol a Chynllunio Gwasanaeth• Digidol a data.• Cynllunio Ariannol• Y Gweithlu• Caffael• Risg a Sicrwydd• Asedau

Gofyniad Perfformiad Tri: Y graddau y mae gan y cyngor drefniadau llywodraethu effeithiol ar waith i sicrhau gofynion perfformiad un a dau.
Egwyddor Arweiniol: Mae trefniadau llywodraethu clir a chadarn, sy'n annog diwylliant agored a thryloyw sy'n croesawu prosesau craffu a herio adeiladol.
Ystyriaethau i'r Panel Cwestiynau ar y themâu: <ul style="list-style-type: none"> • Gwerthuso • Arweinyddiaeth • Diwylliant sefydliadol • Llywodraethu Ariannol • Y Gallu i Wella

Yn ogystal, mae cyfle i'r Cyngor adnabod meysydd lle byddai ystyriaeth gan y Panel yn cael ei groesawu. Fel cam cychwynnol bu i Grŵp Llywodraethu'r Cyngor adnabod y meysydd posibl isod:

- Cynnal asesiad o'r materion craidd o fewn gofynion y Ddeddf:
 - Gweithredu ei swyddogaethau'n effeithiol
 - Yn defnyddio ei adnoddau'n ddarbodus, effeithlon ac effeithiol; a
 - Trefniadau llywodraethu effeithiol ar waith i sicrhau'r uchod
- Edrych ar y graddau y mae diwylliant y Cyngor ac ein ffordd o weithio (Ffordd Gwynedd) wedi treiddio o fewn y sefydliad a'r gwahaniaeth y mae wedi ei wneud.
- Capasiti/gallu i fod yn cyflawni ein blaenoriaethau i'r dyfodol – ydi adnoddau wedi eu halinio hefo'n blaenoriaethau?
- Arweinyddiaeth a llywodraethiant sefydliadol - pa mor effeithiol yw hyn yn wleidyddol a rheolaethol ac a yw'n cael ei gefnogi gan drefniadau llywodraethu a gwneud penderfyniadau cryf? A ydynt yn caniatáu i'r Cyngor ymateb i sialensiau gan newid a thrawsffurfio er mwyn ymateb i'r sialensiau?
- Oes gennym drefniadau addas yn eu lle i fesur sut yr ydym yn darparu gwasanaethau i gwsmeriaid/trigolion?
- I ba raddau yr ydym wedi ymgorffori gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ein gwaith?
- Hunanasesiadau'r Cyngor a threfniadau er mwyn ymateb i'r materion sydd angen eu gwella.
- Profi effeithiolrwydd ein cynlluniau neu brosiectau o fewn Cynllun y Cyngor presennol

Fe gyflwynwyd y rhestr hon i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn eu cyfarfod ar y 23ain o Fai 2024 gan ofyn am sylwadau ac argymhellion ar y meysydd posibl. Awgrymwyd y dylid ychwanegu'r isod (sydd wedi ei ychwanegu i'r ddogfen gwmpas drafft):

- Edrych ar ein gwaith a chynlluniau ym meysydd cynllunio'r gweithlu, cynllunio olyniaeth a dilyniant rheolaethol gan awgrymu unrhyw welliannau

Ceir copi drafft o'r Ddogfen Gwmpas i'r Asesiad Perfformiad Panel Statudol yn **Atodiad 1**.

Bydd yr asesiad yn gyfuniad o waith pen desg ynghyd â chyfweliadau a gwaith ar safle. Fel rhan o'r asesiad mae'n debyg y bydd y Panel yn awyddus i gwrdd ag ystod eang o aelodau, swyddogion a rhanddeiliaid megis yr Arweinydd, Holl Aelodau Cabinet, Prif

Weithredwr, Cyfarwyddwyr, Penaethiaid, Grwpiau Ffocws amrywiol a swyddogion o sefydliadau partner.

Nodir nad oes disgwyliad i'r Cyngor baratoi unrhyw ddeunydd ychwanegol ar gyfer yr asesiad ond bydd y panel angen mynediad i nifer o ffynonellau gwybodaeth a dogfennau sydd eisoes yn bodoli megis yr Adroddiadau Perfformiad, Hunanasesiadau a'r Datganiad Llywodraethu blynyddol.

Yn ystod cyfnod yr asesiad bydd adborth dyddiol yn cael ei roi i'r Prif Weithredwr a'r Arweinydd ar gynnydd y gwaith.

Ar ddiwedd yr asesiad bydd cyflwyniad ar y prif ganfyddiadau a'r argymhellion yn cael ei gyflwyno. Yn ogystal, bydd adroddiad ysgrifenedig yn cael ei chyflwyno (lle bydd cyfle i'r Cyngor wirio ei gywirdeb ffeithiol) a'r Cyngor sy'n gyfrifol am gyhoeddi'r adroddiad terfynol.

Bydd angen i'r Cyngor hefyd baratoi ymateb i'r adroddiad a'r argymhellion fel y nodir yn y canllawiau statudol.

3.3 Y Panel ac amseriad yr adolygiad

Fel y soniwyd eisoes mae'r penderfyniad eisoes wedi ei wneud i gynnal asesiad yn ystod tymor Hydref 2024 gan gomisiynu CLILC i gydlynu a hwyluso'r gwaith. Byddwn wedi paratoi 3 hunanasesiad erbyn hynny a dylai roi digon o gyfle i ni gynnal yr asesiad ac ymateb i unrhyw argymhellion cyn yr etholiadau llywodraeth leol nesaf.

Mae'r panel yn debygol o gynnwys 4 person fydd yn cynnwys Cadeirydd annibynnol; cymar o'r sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol ehangach; uwch swyddog llywodraeth leol sy'n gwasanaethu ar hyn o bryd (lefel PW neu Gyfarwyddwr) ac uwch aelod etholedig (o'r tu allan i'r Cyngor).

Mae trafodaethau cychwynnol wedi'i cynnal hefo CLILC ynghylch aelodau arfaethedig ar gyfer y Panel gyda rhai aelodau posibl wedi'i hadnabod sydd hefo'r arbenigeddau a'r sgiliau fydd eu hangen. Rhagwelir y byddwn mewn sefyllfa i allu penderfynu ar aelodau ar gyfer y Panel o fewn yr wythnosau nesaf.

Rydym wedi derbyn sicrwydd gan CLILC y bydd aelodau o'r Panel ar ein cyfer ni yn medru'r Gymraeg (er mae'n debyg y bydd dipyn yn llai o aelodau posibl). Bydd y Swyddog Gwelliant/Cyswllt yn medru'r Gymraeg hefyd.

Bydd gwaith paratoi yn digwydd cyn hynny er mwyn casglu'r holl ddogfennau angenrheidiol a gwneud trefniadau ar gyfer cyfnod y Panel 'ar safle' hefo'r Cyngor. Mae'n debyg y bydd hyn yn gyfnod o wythnos yn ystod mis Tachwedd (i'w gadarnhau) pan fyddant yn awyddus i gynnal cyfweiliadau/sesiynau trafod gydag aelodau etholedig a swyddogion allweddol.

3.4 Camau nesaf

Wedi derbyn cymeradwyaeth y Cabinet i'r Ddogfen Gwmpas i'r Asesiad Perfformiad Panel Statudol byddwn yn hysbysu Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru er mwyn gallu symud ymlaen hefo'r gwaith. Dros yr wythnosau canlynol byddwn yn penderfynu ar aelodau'r Panel ac yn cadarnhau'r trefniadau ac amserlen ar gyfer cynnal yr adolygiad.

4. Sylwadau Swyddogion Statudol

4.1 Prif Swyddog Cyllid

Mae cynnal asesiad panel fel a ddisgrifir yn yr adroddiad yn ofyn statudol. Nid oes gennyf sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb ariannol.

4.2 Swyddog Monitro

Mae'r camau yma yn cwblhau y paratoadau ar gyfer cynnal yr asesiad Panel cyntaf ar gyfer Cyngor Gwynedd sydd yn cynrychioli un brif elfennau y gyfundrefn berfformiad newydd a grëwyd yn Rhan 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Gallaf gadarnhau fod yr addasiadau i'r Cyfansoddiad a nodwyd yn yr adroddiad yn weithredol. Mae'r adroddiad yn nodi yn briodol fod y Cabinet yn cadarnhau y cylch gorchwyl. Oherwydd materion ymarferol ac amseru mae yn anorfod fod cadarnhau aelodaeth y Panel yn derfynol yn cael ei ddirprwyo. Cyfeiriaf at rôl Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cynnig a chynghori ar yr aelodaeth y Panel.

Rhestr Atodiadau:

Atodiad 1 - Dogfen Gwmpas i'r Asesiad Perfformiad Panel Statudol